

§§ 19-31

Ενδεικτικοί διδακτικοί στόχοι

- Να κατανοήσουν οι μαθητές την άποψη του Δημοσθένη ότι η ενδεχόμενη βοήθεια της πόλης του προς τη Μεγαλόπολη αποβλέπει στο συμφέρον της ίδιας της Αθήνας, ίσως και στην προστασία της.
- Να αντιληφθούν ότι δεν εξετάζεται το θέμα της Μεγαλόπολης ξεκομμένα από το όλο πλέγμα των γεγονότων ή από τις βλέψεις των άλλων πόλεων.
- Να προσέξουν ότι (κατά τον Δημοσθένη) συμφέρει την Αθήνα η μη ενίσχυση της δύναμης της Σπάρτης και της Θήβας.
- Να διδαχτούν πόσο προσεκτικά αναφέρεται ο ρήτορας στο «συμφέρον» και στο «δίκαιο».
- Να διαπιστώσουν ποια σημασία έχει για την Αθήνα η σωτηρία των Μεγαλοπολιτών με τη βοήθεια των Αθηναίων.

1. Ερμηνευτικές ερωτήσεις

1.1. Ερωτήσεις ανοικτού τύπου (ανάπτυξης και σύντομης απάντησης)

1. Ποια στάση προτείνει ο Δημοσθένης να τηρήσουν οι Αθηναίοι απέναντι στους Αρκάδες και ποια επιχειρήματα χρησιμοποιεί ο ρήτορας γι' αυτό; (§§ 19-22).
2. *είναι άτοπο* (§ 19): Να διατυπώσετε με δικά σας λόγια τη σκέψη του Δημοσθένη ώστε να γίνει σαφέστερο, γιατί είναι άτοπο να αρνούνται οι Αθηναίοι τη βοήθειά τους προς τους Μεγαλοπολίτες.
3. Ποιες κατηγορίες απευθύνει προς τους πολιτικούς του αντιπάλους ο Δημοσθένης και πώς κρίνει τη στάση τους (§ 23);
4. Ποιες συνέπειες μπορεί να έχει η άρνηση των Αθηναίων να βοηθήσουν τους Αρκάδες; Να απαντήσετε αναλυτικά με βάση τα στοιχεία που υπάρχουν στις §§ 20-22.
5. Τι θα είναι αντιφατικό (κατά τον Δημοσθένη) στη στάση των Αθηναίων απέναντι στους Θηβαίους στο μέλλον, αν δεν βοηθήσουν τώρα τους Αρκάδες (συμμάχους των Θηβαίων);

6. Να προσδιορίσετε πώς οι υποθετικοί λόγοι εξυπηρετούν τη δόμηση της επιχειρηματολογίας του ρήτορα στην § 21.
7. Ποιοι λόγοι, κατά το ρήτορα, θα μπορούσαν να ματαιώσουν τη βοήθεια εκ μέρους των Αθηναίων προς τους Μεγαλοπολίτες; (§§ 21-22)
8. Ποιες απόψεις διατυπώνει ο Δημοσθένης στην § 24 και πώς τον κρίνετε γι' αυτές; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.
9. Σε ποιες ενέργειες πρέπει να προβούν οι Αθηναίοι για να επιτύχουν ώστε και η δύναμη των Θηβαίων να μειωθεί και οι Λακεδαιμόνιοι να μην ισχυροποιηθούν;
10. Ποιες συνέπειες θα έχει α) η επανίδρυση των πόλεων Ορχομενού, Θεσπιών και Πλαταιών και β) η κατάκτηση της Μεγαλόπολης και της Μεσσήνης από τους Λακεδαιμονίους;
11. Πώς κρίνετε τον Δημοσθένη για την επίκληση της αρχής της μη κατοχής ξένης χώρας; (§ 26)
12. Ποιο ρόλο των Αθηναίων μεταξύ των άλλων ελληνικών πόλεων (στις οποίες αναφέρεται) διακηρύσσει ο Δημοσθένης (σε περίπτωση καταστροφής των στηλών των Μεγαλοπολιτών) και πώς τον κρίνετε γι' αυτό; (§ 27)
13. Σε ποιες απόψεις για τη φιλία και το συμφέρον αναφέρεται ο Δημοσθένης στην § 27 και πώς κρίνετε τις απόψεις αυτές;
14. Γιατί συμφέρει τους Λακεδαιμονίους να μην δεχτούν οι Αθηναίοι ως συμμάχους τους Μεγαλοπολίτες; (§§ 30-31)
15. Ποια διαφορά θα έχει: α) αν σωθούν οι Μεγαλοπολίτες χωρίς τη βοήθεια των Αθηναίων και β) αν σωθούν με τη βοήθειά τους; (§§ 30-31)
16. Με ποιες προϋποθέσεις η ήττα ή η νίκη των Θηβαίων στον πόλεμο θα συμφέρει την Αθήνα; (§ 31). Να εξετάσετε καθένα από τα δύο ενδεχόμενα και να αιτιολογήσετε τις απαντήσεις σας.
17. Με ποια επιχειρήματα καταλήγει στο συμπέρασμα ο Δημοσθένης ότι δεν πρέπει να εγκαταλείψουν τους Αρκάδες οι Αθηναίοι; (§§ 30-31)
18. Να χαρακτηρίσετε τον Δημοσθένη από τα επιχειρήματά του στις §§ 19-31.

1.2. Συνδυασμός ερωτήσεων σύντομης απάντησης και ελεύθερης ανάπτυξης

1. Σύμφωνα με όσα αναφέρει ο Δημοσθένης στο κείμενο (§§ 19-20), εξυπηρετεί τους Αθηναίους ο καθορισμός της εξωτερικής πολιτικής της πόλης τους με βάση τα συναισθήματά τους προς τους Θηβαίους και τους συμμάχους των ή με τη λογική εξέταση των πραγμάτων; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
2. Θα ήταν αποτελεσματική, κατά τον Δημοσθένη, στην εξωτερική πολιτική της Αθήνας η εμμονή της σε ηθικές αρχές (§§ 25-26); Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
3. Είναι δικαιολογημένος ο φόβος των Αθηναίων εξαιτίας της συμμαχίας των Μεγαλοπολιτών με τους Θηβαίους και γιατί; (§ 29)
4. Πιστεύετε πως το κύριο ενδιαφέρον των Αθηναίων πρέπει να είναι η ήττα των Θηβαίων (§ 31) ή η σωτηρία των Αρκάδων; Να αιτιολογήσετε την άποψή σας.

1.3. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ελεύθερης ανάπτυξης

1. Α. Να βάλετε σε κύκλο το γράμμα της ορθής απάντησης.
Κατά τον Δημοσθένη συμφέρει τους Αθηναίους:
α) να έχουν αντιπάλους τους Λακεδαιμονίους αντί των Θηβαίων.
β) να είναι συγχρόνως ανίσχυροι και οι Λακεδαιμόνιοι και οι Θηβαίοι.
γ) να καταλάβουν τη Μεγαλόπολη οι Λακεδαιμόνιοι.
δ) να εμποδίσουν τον επανοικισμό του Ορχομενού, των Θεσπιών και των Πλαταιών.
- Β. Να αιτιολογήσετε την επιλογή της ορθής απάντησης.

2. Παραδείγματα εργασιών για το σπίτι

1. Να προσδιορίσετε (με τη βοήθεια του βιβλίου της Ιστορίας ή των σχολίων του βιβλίου σας «Ρητορικά Κείμενα») τα γεγονότα από τα οποία προέρχεται η δυσμενής στάση των Αθηναίων απέναντι στους Θηβαίους και τους συμμάχους των Αρκάδες.
2. Ποια σημασία έχει, σύμφωνα με τον Δημοσθένη, αυτό που ονομάζουμε σήμερα «αρχή της ισορροπίας δυνάμεων» και πώς την εννοεί στο συγκεκριμένο κείμενο³⁰; Ποια σημασία έχει η αρχή αυτή στη σημερινή εποχή;
3. Εξετάζοντας (με τη βοήθεια του βιβλίου της Ιστορίας) τα μεταγενέστερα γεγονότα, σε ποια περίπτωση συνέβη η Αθήνα να συνεργαστεί με τη Θήβα και ποια ήταν η συμβολή του ίδιου του Δημοσθένη σ' αυτήν τη συνεργασία;
4. «την ώρα που ο πόλεμος περισφίγγει τους Θηβαίους»: Αφού προσδιορίσετε τα ιστορικά γεγονότα, να διατυπώσετε τη γνώμη σας για τα ακόλουθα ζητήματα: α) ποια από τις πόλεις, Σπάρτη ή Θήβα, είναι ισχυρότερη όταν ο Δημοσθένης εκφωνεί τον λόγο του και β) με ποια από τις δύο αυτές πόλεις συμφέρει τους Αθηναίους να είναι σύμμαχος η Μεγαλόπολη.

³⁰ Βλ. σχολικό βιβλίο, σ. 259 (σχ. 10).